



Er ref/dnr: KN2023/02730
Vårt dnr: 2023/0099

Klimat- och närings-
livsdepartementet

Göteborg 20 februari 2024

Yttrande över Naturvårdsverkets skrivelse Åtgärder för att öka materialåtervinningen

Sammanfattning

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utreda krav på separat insamling av relevanta avfallsfraktioner – glas, papper och metall, med anledning av att Sverige har fått en så kallad tidig varning av EU-kommissionen, eftersom EU:s bindande materialåtervinningsmål bedöms vara svårt att uppnå. Att inte klara målen för återvinningen kan vara förenat med höga böter.

Utsortering av fraktionerna glas, papper och plast från restavfall, utöver tidigare krav på utsorteringar av förpackningar av samma material, kommer enligt Naturvårdsverket endast marginellt bidra till ökad återvinning. Naturvårdsverket har också föreslagit avfallsförebyggande åtgärder.

Naturvårdsverket gör därmed samma bedömning som kommissionen - att EU:s återvinningsmål om 55 procent materialåtervinning år 2025 blir svårt att nå inom utsatt tid. (År 2021 var materialåtervinningen och förberedelse för återanvändning av kommunalt avfall 40 procent.)

Även måluppfyllelsen om 65 procent materialåtervinning till 2035 bedöms bli en utmaning. För att nå det målet behövs kraftfulla insatser, enligt Naturvårdsverket, såsom tekniska och affärsmässiga förutsättningar för att utsorterade material återvinns.

Naturskyddsföreningens allmänna synpunkter

Ta lärdom av länder som uppfyller målen

Ett flertal europeiska länder kommer att klara återvinningsmålen till 2025, till exempel Danmark. Återvinningen har succesivt ökat i Sverige men samtidigt har avfallsmängderna ökat. Sverige måste som andra länder jobba med avfallsförebyggande arbete och börja med att minska resursanvändningen och stötta en cirkulär ekonomi.

Avfallsförebyggande arbete i första hand

Kommissionen rekommenderar i rapporteringen om tidig varning att åtgärder behöver vidtas för att styra högre upp i avfallshierarkin genom att öka återanvändningen, förhindra generering av icke återvinningsbart kommunalt avfall, och att använda ekonomiska incitament för att bidra till att göra återanvändning mer ekonomiskt attraktivt.

Utredningen visar med all önskvärd tydlighet att avfallsförbyggande åtgärder är av högsta vikt. I den cirkulära omställningen är det första steget att *minska* materialförbrukningen. Den linjära modellen i dagens köp- och slängsamhälle ger stora mängder avfall. För att komma till rätta med detta krävs effektiva styrmedel, beteendeförändringar och nya affärsmodeller.

Utsortering måste gå hand i hand med ökad materialåtervinning

Naturvårdsverket konstaterar att ökade krav på att fler avfallsslag ska sorteras ut och samlas in separat inte per automatik leder till ökad materialåtervinning och förberedelse för återanvändning. Förutom utsorteringskrav krävs att det finns anläggningar för att behandla och materialåtervinna avfallet.

Naturskyddsföreningen anser det angeläget att krav på utsortering går hand i hand med materialåtervinningen. Utsortering utan materialåtervinning leder till onödiga transporter vilket till exempel kommer att tydliggöras när kravet på utsortering av textilavfall nu genomförs utan att tillräcklig kapacitet för återvinning finns på plats.

Det krävs ett samlat helhetsgrepp för att underlätta omställningen till det resurssnåla och fossilfria samhället.

Naturskyddsföreningen anser att följande förslag, från Naturvårdsverket, gällande avfallsförebyggande arbete är mycket angelägna

- **Sverige behöver driva på EU-arbetet vad gäller lagstiftning som reglerar produktkrav**

Frågor rörande design och inblandning av återvunnen råvara omfattas av pågående arbete inom EU. För att nå målen är det viktigt att Sverige har en aktiv och pådrivande roll i arbetet på EU-nivå. Styrmedel för att förbättra avsättningsmarknaden och öka efterfrågan för återvunnen råvara såväl som ökade krav på återvunna material i nya produkter, så kallade kvotplikter, är angeläget. Återvunna material ska vara fria från kemikalier som kan ha negativ påverkan på miljö och hälsa.

- **Inför producentansvar för möbler och madrasser**

Möbelavfall utgör en betydande del av det kommunala avfallet och de senaste årens ökning av möbelkonsumtionen kommer säkerligen ytterligare att öka avfallsfraktionen. Heminredning har gått samma väg som kläder med snabba trender, det vill säga fastfashion som kännetecknas av massproduktion, dålig kvalitet till låga priser. Klädbranschen kommer att omfattas av ett regelverk med producentansvar mm. Naturskyddsföreningen anser att det är mycket viktigt att även möbel- och heminredningsbranschen kommer att omfattas ett producentansvar.

- **Inkludera resursförebyggande rådgivning i kommunens energioch klimatrådgivning**

Möjligheten att inkludera resursförebyggande rådgivning i energirådgivningen till hushåll, bostadsrättsföreningar, fastighetsföretag och småföretag ska utredas. Resursförebyggande arbete är det första steget i omställningen till en resurssnål och cirkulär ekonomi. Att inkludera resursförebyggande rådgivning kan vara en konstruktiv väg framåt.

- **Avfallsförebyggande arbete på återvinningscentraler**

Naturskyddsföreningen tycker att det positivt att fler och fler ÅVCs utformas som kretsloppsparkar med möjlighet att som ett första steg lämna saker för återbruk, vilke Det ligger ett stort signalvärde i att i första hand inte se ÅVCs som ett ställe där man som medborgare enkelt och billigt kan göra sig kvitt oönskat material. Personalen bör ha ett större ansvar för att se till att saker med möjlighet till återbruk inte blir avfall.

Detta remissvar har utarbetats av Karin Kruse, projektledare Hållbar konsumtion vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Göteborg dag som ovan



Sofie Munteanu
Avdelningschef Hållbar konsumtion